

СЛОВО ЗА ПРОФ. ДИМИТРИОС ГОНИС

Димитър КЕНАНОВ (Велико Търново)

В историята на съвременната старобългаристика и на гръцко-българските отношения в областта на науката и образованието проф. Димитриос Гонис от Атинския университет заема заслужено висока позиция. Тя се потвърждава днес, когато той се нарежда по достойнство сред авторитетните имена на учени, носители на Великотърновската университетска награда „Св. Евтимий, Патриарх Търновски“. Отправна точка за изследванията на проф. Димитриос Гонис е духовното наследство на византийско-българската православна общност, която дава неповторими примери за всеотдайна дружба между български и гръцки църковни дейци като преп. Григорий Синаит, преп. Теодосий Търновски и Патриарх Калист. Тази традиция се споделя от именития ни гръцки гост, който десетилетия наред активно поддържа българските си научни приятелства, а в своите изследвания отстоява обективните исторически истини и проявява траен интерес към теми, свързани с православно единство на българи и гърци през вековете. Силно изразеното съработничество, съдейственост и взаимопомощ с колеги по интереси отразява важна истина в науката — тя е колективно дело и тя не може да бъде резултат само от творческо уединяване в тишината на личния кабинет.

Проф. Димитриос В. Гонис е роден през 1940 г. в село Свети Георги, област Фтиотидос, където минават началните ученически години. Постъпва в Църковното училище на Ламиас (1957—1964), следва първо в Богословския факултет на Атинския университет (1964—1969), а след това и в отделението за новогръцки и византийски науки (1969—1973). Специализира в Германия — университета в Бон (1973—1974) и у нас — в Софийската Духовна Академия (1974—1975). Така младият учен изгражда методологическа система, в която няма разточителни словоизлияния, а властва яснотата и строгостта на изразяване. Под ръководството на Герасим Конидари, професор по Обща Църковна история, е подготвена докторска теза и публикувана през 1980 г.: „Книжовното дело на Вселенския патриарх Калист I“. Трудът на Димитриос Гонис е приет от кръга

на византинистите и славистите като основополагащо изследване за видния вселенски йерарх, агиограф и проповедник, чието творчество се превежда на старобългарски литературен език и се разпространява в Угро-Влахия, Молдова, в православния славянски свят. Известно е, че Патриарх Калист и преп. Теодосий Търновски, са най-близките съратници, съмишленици на преп. Григорий Синаит — възстановител и обновител на светоотеческото исихастко учение. В книгата обстойно се пресъздава текстологическата и съдържателната картина на Калистовото житие за Григорий Синаит в гръцкоезиковия и преводния старобългарски формат, житието за Теодосий Търновски, известно само на старобългарски език, в единствен препис от 1479 година. През втората половина на XVIII век йеросхимонах Спиридон Рилски префразираща Калистовия текст и съставя служба за незаслужено забравения светец и български монашески наставник. Подробно са представени изследователските проблеми на Калистовите проповеди и тяхната литературна съдба в славянската ръкописна и старопечатна традиция. В този раздел на труда особено внимание заслужава разкриването на загадката около патриаршеския хомилиар, т.е. „Тълковното Евангелие“, което в старобългарския му превод се свързва с името на Патриарх Калист. Тук е важно да се отбележи, че към преведените систематични неделни поучения се присъединява Предисловието от „Учителното Евангелие“ на епископ Константин Преславски в редакция, където единствено се появява името на св. Наум Охридски като поръчител и вдъхновител на Константиновия превод.

За единството на православието допринася извънредният интерес сред гърците към житието „Мъчение на св. Йоан Сучавски“ от Григорий Цамблак. В тази насока проф. Димитриос Гонис изследва преводаческото дело на Александрийския патриарх Никифор, критския духовник и книжовник Мелетий Сиригос, Цариградския патриарх Калиник III и св. Никодим Агиорит, който поставя св. Йоан Нови Сучавски първи в поредицата от новомъченици, пострадали от агаряните. През XVII—XIX век сред православните гърци се засилва почитта към св. Йоан Рилски като се съставят жития и служби за българския небесен покровител от св. Никодим Агиорит, йеромонах Дамаскин Рилски, монах Иаков Неаскитски, К. Хр. Дукаки, Виктор Матеу, архим. Николай Протопапас, Александър Мораитидис. В студии и отделна книга за химнографската прослава на св. Йоан Рилски се разкриват нови страници от гръцко-българските литературни взаимоотношения. Българинът йеромонах Дамаскин Рилски превежда на гръцки език Евтимиевото житие за св. Йоан Рилски. Текстът е резчетен и публикуван — този ценен принос на проф. Димитриос Гонис предоставя възможности за разкриване на стилистическите особености на Евтимиевото житие чрез интерпретацията им на гръцки език.

Историята на Българската църква е животрептяща тема в статии, студии и учебници на видния гръцки елинист и славист. Затова той тръгва по горещите следи на българския разкол, настъпил след промените у нас през 1989 г., въпреки че за оценка на значимите обществени събития е нужна дистанцията на времето. Поразително по откровеност и болка е признанието на проф. Димитриос Гонис, че драмата на Българската църква е негова лична драма. Колцина българи са почувствали и чувствуват цялата извънмерна разрушителна тежест на разкола върху духовния облик на съвременните българи. В тях планомерно и последователно се насаждат съмнения и разочарования от историческия избор — православието, в което България навлиза още през IX век.

От накратко очертания изследователски профил на проф. Димитриос Гонис се налага убеждението, че неговото преподавателско и научно дело е оценено по достойнство с отговорното постановление на Академическия съвет на Великотърновския университет на именития учен да се присъди Международната награда „Св. Евтимий, Патриарх Търновски“. Вярвам, че решението се подкрепя от цялата университетска общност и от нейно име, и от свое име да го поздравя и да му пожелае крепки сили, за да ни радва с много нови изследователски трудове и открития.